

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 68

ЖОВТЕНЬ • OKTOBER 2016 • Nr. 20 (2952)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

SERVARE ECCLESIAM IN PATRIA, ET PATRIAM IN ECCLESIA

ЗБЕРІГАЙ ЦЕРКВУ НА БАТЬКІВЩИНІ, А БАТЬКІВЩИНУ В ЦЕРКВІ

XI

Цей єпископський девіз обрав собі теперішній блаженний Берлін д-р. Петро Вергун, як апостольський візитатор для українців у великонімецькому Райху, для українського екзилу в Німеччині у 1940 році. Це мало стати його заповітом для воєнного покоління українців і Мюнхенської громади. ▼ Продовження на 5 стор.

16 жовтня 2016 року парафія Покрова Пресвятої Богородиці і св. Апостола Андрія Первозваного в Мюнхені відзначала 40-літній ювілей посвячення катедрального собору. З цієї нагоди друкуємо працю проф. Дмитра Злепка про історію виникнення та життя парафії аж до наших днів. У цей зворушливий час просимо Всевишнього про благословення для мюнхенської громади греко-католиків та всього українського народу, який нині протистоїть російській агресії на рідних землях України. Помагай, Боже... Редакція «Християнського Голосу»

XI

ПІД ОМОФОРОМ БОГОРОДИЦІ

Назва свята Покрови Пресвятої Богородиці пов'язана з назвою частини її одягу – головного покривала, або мафорія, який став називатися в Україні-Русі «омофором». З Покровом і заступництвом Богородиці всі ми пов'язуємо свої великі надії.

У чому причина особливої любові людини до цього свята? У тому, що Своїми молитвами Пресвята Богородиця покриває нас від зла і допомагає йти до спасіння. Матір Божа є на вічні часи Матір'ю

кожній людині і всьому людству. І як всяка любляча мати Вона завжди готова розпростерти Свій Покров над кожним з нас.

Для українських козаків день Покрови Божої Матері

також був найбільш шанованим святом. У них на Запоріжжі була церква святої Покрови. Дослідник звичаїв українського народу Олекса Воропай писав, що після зруйнування москалями Запорізь-

кої Січі в 1775 році козаки, що пішли за Дунай, взяли з собою образ Покрови Пресвятої Богородиці. Козаки настільки вірили в силу Покрови Пресвятої Богородиці, що впродовж століть в Україні воно набуло ще й козацького змісту і отримало другу назву – Козацька Покрова. З 1999 року свято Покрови в Україні відзначається як День українського козацтва.

Також і Українська Повстанська Армія, яка постанала

в часи II світової війни як збройна сила проти гітлерівської і більшовицької окупації рідних земель, особливо шанувала це свято. У цьому році на Покрову Пресвятої Богородиці припадає 74 річниця створення УПА. Очевидно, що сьогодні свято Покрови – це свято не тільки релігійне, але й народне і національне.

З повідомлення прес-служби Михайлівського Золотоверхого монастиря

В самому тексті окреслено значення і роль патріархів: «Патріархи зі своїми синодами є найвищим авторитетом для всіх справ Патріархату, включно з правом встановлення нових епархій і призначення єпископів їхнього обряду у територіальних границях Патріархату, без відбору від Римського Понтифіка його неграничного права втручатися в індивідуальні справи».

У вересні-жовтні 1969 року відбувся Синод українських Єпископів в Українському Католицькому Університеті у Римі. На завершення Синоду за підписом всіх учасників направлено прохання разом з текстом запропонованої Конституції Патріархальної Структури УКЦ до Верховного Понтифіка, а також прохання піднести Верховного Архієпископа УКЦ Йосифа Сліпого до ранги Києво-Галицького Патріарха.

У грудні 1969 року Ватикан в особі Папи Павла VI направив свого особистого представника Кардинала Максиміліана Де Фюрстен-

ЩО З ПАТРІАРХАТОМ УГКЦ?

21 листопада 1964 року Папа Римський Павло VI проголосив, що II Вселенський Собор прийняв рішення про Східні Католицькі Церкви під заголовком «Патріархати Східного Обряду», де стверджено, що патріарший устрій є традиційним способом управління у Східних Церквах та Собор бажає щоби там, де потрібно, нові Патріархати були оформлені.

берга до США на відзначення 10-річчя Архієпархії УКЦ у Філадельфії. На прохання Українського Конгресового Комітету Америки у резиденції Митрополита Архієпископа Амброзія Сенишина відбулася зустріч представників УККА з тим же Кардиналом. Головною темою дискусії була справа Патріархату. Про це оповідає єпископ Василь Лостен у своїй недавно

виданій англomовній книжці під заголовком «Архієпископ Амброзій Сенишин і Його візія Української Католицької Церкви в Америці».

У своїй відповіді Кардинал вказав на три головні компоненти питання щодо Патріархатів Східних Церков у Вселенській Церкві: II Ватиканський Собор прийняв рішення про оформлення Патріархатів. Оформлення Патріархату це прерогатива Верховного Понтифіка або Вселенського Собору. Патріарх повинен мати юрисдикцію над вірними на території Патріархату. Далі Кардинал наголосив, що всі звернення повинні бути спрямовані до Верховного Понтифіка або Секретаря Стану. Найголовніше, Кардинал вказав, що справа Патріархату УКЦ є дуже складна тому, що УКЦ не існує на території України, тобто на території пропонованого Патріархату, тому це може спричинити додаткові переслідування для людей там.

В ретроспективі і при об'єктивному аналізі наведеного, а також тексту рішення Вселенського Собору, мабуть було передчасним зі сторони Синоду Єпископів УКЦ з 1969 року звертатися зі своєю пропозицією. Архієпископ Амброзій зазнав чимало критики зі сторони вірних УКЦ за своє розуміння цього питання, але правдоподібно несправедливо. Верховний Архієпископ Йосиф Сліпий тлумачив рішення Вселенського

Собору інакше, покладаючи на церковну і духовну юрисдикцію, хоча не територіальну. Однак Ватикан мав право на своє тлумачення, яке було згідне з текстом рішення Собору, а Верховний Понтифік остаточно мав право приймати рішення згідно з цим тлумаченням.

Однак, від того рішення Собору пройшло 52 роки, а від звернення Синоду 47 років. За цей час відійшли у вічність тодішній Верховний Понтифік і Верховний Архієпископ УКЦ, прийшли і відійшли ще три Верховні Понтифіки і ще два Верховні Архієпископи УКЦ. Сьогодні новий Верховний Понтифік і новий Верховний Архієпископ. А найголовніше, що Україна стала незалежною і УГКЦ зайняла свою юрисдикцією Києво-Галицьку територію. Тобто змінилося дуже багато, оскільки виконано усі передумови навіть за тлумаченням Ватикану. Тільки не змінилось ніщо у проголошенні Патріархату Верховним Понтифіком. А вірні і духовенство УГКЦ, одні називають Верховного Архієпископа Святослава Патріархом, другі просто Верховним Архієпископом. Журнал «Патріархат» перестав фактично писати на цю тему, а пише на різні другі теми, мабуть під помилковим враженням, що Патріархат УКЦ це доконаний факт. Ватикан, а не Синод призначає єпископів УГКЦ. Колись при таких призначеннях були протести, і то

дуже голосні і жорсткі, сьогодні приймається до відома. У пресовому повідомленні УКЦ про зустріч з Папою фактично у річницю безславного Львівського псевдосиноду після Його контрoверсійних зустрічей з речниками Кремля (Путіним і Кіріллою), немає ні згадки, що розмова включала також і питання Патріархату.

Як це все розуміти? Не знаю, чи направлено поновне прохання до Верховного Понтифіка від Синоду УКЦ вже після 1991 року чи прямо чекають далі на відповідь на прохання від 1969 року? Знаю тільки, що Верховний Понтифік Вселенської Католицької Церкви досі не проголосив Патріархату УГКЦ попри те, що для цього існують всі передумови. Отже у 25 річницю оформлення територіальної юрисдикції УГКЦ, Синод УГКЦ має нагоду і обов'язок звернутися до Верховного Понтифіка з проханням виконати доручення Вселенського Собору від 1964 року. А тоді слово за Верховним Понтифіком. От нагода для папи Франциска проявити щось надзвичайного – конкретний вияв правдивої братньої душі і пастирської любові до українського народу. Це буде діло давно заслужене нашою Церквою-страждальницею. Такий чин мабуть і не пошкодить прикладом своїм для Вселенського Патріарха в Царгороді.

Аскольд Лозинський

ХГ

ПРАВЕДНИК АНДРЕЙ

(Фрагмент виступу президента П. Порошенка на церемонії з ушанування пам'яті жертв Бабиного Яру з нагоди 75-річчя масових розстрілів. Заголовок від редакції «ХГ»)

Сьогодні ми зібралися, щоби ще раз з глибоким болем згадати і відчутти трагізм сторінок минулого. Минулого, до речі, не такого вже й давнього... Важко повірити, що таке масове й жорстоке вбивство сталося не в темні віки дикого середньовіччя, а посеред ХХ століття – цивілізованого, освіченого, європейського. Події, які ми сьогодні скорботно згадуємо, належать одразу до кількох великих книг: історії України, історії II світової та історії єврейського народу.

«Бабин Яр – це трагедія всього людства, але сталася вона тут на українській землі. І тому українець не має права забувати про неї так само, як не має забувати

про неї і єврей. Бабин Яр – це наша спільна трагедія, трагедія, перш за все, єврейського і українського народів», – це думка великого українця Івана Дзюби. Вимовлена вона 50 років тому, коли тільки за слово «єврей», сказане в цьому місці, могли й ув'язнити.

Бабин Яр – це братська могила невинних мирних людей різних національностей: єврей, українців, росіян, ромів та багатьох інших. Але всі ми чітко розуміємо, що Бабин Яр – це одна із найглибших ран, один із найважчих спогадів про Голокост, про цю безпрецедентну в історії людства катастрофу, про спробу фізично винищити весь на-

род із корінням, заглибленим в Біблію. У цьому сенсі з Бабиным Яром співмірний хіба що Аушвіц. У Бабиному Яру було вбито практично всіх євреїв Києва, всіх які залишилися в місті, хто не пішов на фронт і не виїхав в евакуацію. Тому зрозуміло, що жертвами в основному були літні люди, жінки, діти.

У Талмуді сказано: «Хто погубив хоча б одне життя – погубив цілий світ, а той хто врятував хоча б одне життя – цей світ врятував». Тому в пам'яті насамперед залишаться численні приклади солідарності зі своїми єврейськими сусідами та земляками. Понад двом з половиною тисячам українців Яд ва-Шем присвоїв високе звання Праведників наро-

дів світу. Хоча смертна кара загрожувала тоді кожному, хто рятував євреїв. Сотні осіб названі «Праведниками Бабиного Яру». Першим серед них став православний священник Олексій Глаголев та члени його родини.

На мою думку, дуже промовистим є приклад подвижницької діяльності митрополита Андрея Шептицького – духовного пастиря, українського націоналіста і гуманіста, який писав,

що «найвищий ступінь любові – віддати життя за брата, бо кожен ближній є братом і членом людської родини». Стараннями владики Андрея та його брата архімандрита Климентія сотні євреїв знайшли прихисток у греко-католицьких монастирях Галичини. Серед врятованих Шептицькими – маленький хлопчик Адам, який згодом стане міністром закордонних справ Польщі Ротфельдом.

▼ Продовження на 3 стор.

ПРАВЕДНИК АНДРЕЙ

▼ Продовження. Початок на 2 стор.

І львівський рабин Давид Кахане, який написав пізніше в «Щоденнику львівського гетто», що лише сам погляд митрополита додавав упевненості: «Залишайся, тут тобі допоможуть, і нічого з тобою не станеться».

Багато хто зміг би врятуватися, якби світ демонстрував належну солідарність, якби уряди більшості країн того часу не зачинили холоднокровно двері перед євреями. Урок Бабиного

Яру – це нагадування про страшну ціну політичної та моральної короткозорості. Це – спомин про те, що потурання агресору лише розпалює апетит.

Єврейська громада пліч-о-пліч з іншими громадянами України рішуче встала на захист нашої спільної Батьківщини. Ми, українці, дуже високо цінуємо це і ніколи не забудемо. Гармонія – ось яким словом можна лаконічно описати теперішні стосунки євреїв України з її іншими етносами, рівно як і відносини нашої країни з Ізраїлем. **А.Ф.**

Думи мої...

Сьогодні Україна подорожує посеред непростой смертоносною пустелі своєї історичної дороги до повноти свободи в Богом обітованій і даній землі. Ми часто переживаємо подібні спокуси, як колись ізраїльтяни в пустелі. Ми нарікаємо і на Господа Бога, і на наших провідників. Нам видається, що три-чотири роки тому було краще, ніж сьогодні. Подібно ізраїльтяни вважали, що в єгипетському рабстві є краще, ніж іти в Богом обітовану і дану їм землю.

Так стається, що сьогодні нас жалять власні злочини й гріхи, які накопичилися за 25 років Незалежності. Як багато ми сьогодні відчуваємо цієї смертельної отрути, що розливається в нашому суспільстві. І ми часом опускаємо руки і кажемо: Боже, хто спасе нас від нашого зла, власної неправди?! Подібно колись ізраїльтяни мусили поборювати не лише зовнішніх ворогів, які забрали в них обітовану землю, а й внутрішнього ворога, який полягав у невірстві людей до дару життя і спасіння, котре дарував їм Господь Бог. (З проповіді патріарха Святослава у Патріаршому соборі Воскресіння Христового в Києві, подано за ДІ УГКЦ)

ХГ
З ВОВЧОГО
ДО МЮНХЕНА

(Житейська розповідь Анни Лупор,
з д. Михалевич, народженої 22.11.1923 року
у Вовчому Долішньому б. Перемишля)

Вовче було малим селом. Люди жили з поля. Було декількох жидів, і поляки, але вони розмовляли українською. Перед війною конфліктів між нами не було, особливо з жидами, бо то були добрі люди. З поляками... Неначе нічого злого нам не робили, але не було так, як повинно бути. Найбільше їм не подобалося те, коли на Великдень ми йшли на цвинтар з терновим вінком. Той вінок був у честь упавших в I війні наших воїнів, і його вішали на дерев'яному хресті на цвинтарі. Там була перша відправа. В цей день, коли несли вінок, поліція затримувала українських політичних діячів, після заходів відпускала. Цього вінка поляки не любили. Коли ми йшли – поза парканами стояло повно поляків... В нас на цвинтар ходили лише на Великдень, то згодом священник вирішив, щоб вінок нести іншого дня.

Мале село було, але перша кляса. Була читальня, а там вистави; була церква (я там співала в хорі), а там образи, «наша» Матінка Божа, о, я церкву підтримувала; була школа, в якій мене українською навчали лише в 1 та 2 класі, а далі, до 7-го – все польською. Нова вчителька була тверда полька, мала дерев'яну цівку в руках, я не раз отримала – біла всюди, крім голови. Бо я була така «смішна», любила з хлопцями жартувати. Ту вчительку я бачила потім з течкою, коли втікала від німців, саме в той час літаки кидали листівки з інформацією, що почалася війна.

1940 року совети забрали до армії мого брата Теодора, 1918 року народження. Вуйко розповідав, що загинув десь біля Будапешту. «Другі рускі» в 1944 році забрали до армії другого брата, Володимира, молодший від мене на два роки. Він вижив.

Ну, а я... Прийшов солтис і сказав: «Фрозю, твою Ганю забирають до Німеччини». Я довго не думаючи, взяла брата молодшого і втекла в поле. Подумала: мама вже старша (мала тоді років 60), вдовиця (перший чоловік загинув під час I війни), нічого їй не зроблять. В полі просиділи цілий день, далі пішли до стрийка. Стрийна каже: «Діти! Ідіть додому, бо поліція маму забрала». А в нас господарство, треба працювати. Батька нема, бо доводилося норму виконувати, – в лісі ялиці різав. Ми вернулися, а то був 9 місяць, вдруге маленькі свинки народилися, худоба – все реве, бо їсти хоче! Нагодували, присіли на приспі (призьбі) і плачемо, сильно плачемо!

Батько повернувся опівночі. Питає: «Діти, що ви плачете?» Кажемо, мами нема, забрали до криміналу в Новому Місті. Я наготувала мамі їсти і батько вранці, мішок з харчами взяв на палицю, закинув на плечі і навпростець через поле пішов до Нового Міста. Приходить: варті нема, заглядає туди-сюди – є мама, у вікні! «Я тобі їсти приніс!», каже батько. «Ой, Петро, Ганя мусить готуватися до дороги, бо мене заберуть!»

Тато повернувся. Я попросила сусідку, щоб мені напала в п'єцу, зробила тісто, напекла хліба. Крім мене ще двоє з нашого села їхало. Батько трохи підпив собі, плаче, привіз мене до міста, маму відпустили, а мене забрали... Так було жаль... Тоді маму я бачила востаннє.

З Перемишля до Берліна я їхала цілий тиждень. В пасажирських вагонах. Проте поліцей з карабіном сидів. По дорозі давали нам зупу, великий шмат ковбаси, хліб, годували... В той час ми не мали свідомості, що іде така жорстока війна. Одна з нас сказала тоді до мене: «Ганю! Що це таке? То Німеччина така розбита?!». У нас в селі цього не відчувалося.

▼ Продовження на 4 стор.

В УКРАЇНІ НЕ КОНФЛІКТ

Парламентська Асамблея Ради Європи (ПАРЄ) підтримала поправки української делегації до резолюцій, у яких йдеться про продовження санкцій проти Росії, засудження незаконних виборів до Держдуми в Криму, відмову у поверненні до Асамблеї делегації Росії. До того ж, у назві однієї з резолюцій фразу «конфлікт в Україні» замінено на «російську агресію в Україні». Про це у Фейсбуці написав голова української делегації в ПАРЄ В. Ар'єв. «А найцікавіше те, що усі без винятку оратори, навіть прихильні до Росії, фактично визнали в своїх виступах, що біду Україні принесла Росія. Ми це знаємо, звісно, а їх в Європі методично обробляє російська щедро фінансована пропаганда.» У свою чергу, член делегації України в ПАРЄ О. Гончаренко уточнив, що повна назва доповіді, де було проведено заміну «конфлікту в Україні» тепер звучить як «Політичні наслідки російської агресії в Україні». (Укрінформ)

НОТА ПРОТЕСТУ ВІД УКРАЇНИ

Посольство України у Варшаві надіслало до міністерства закордонних справ Польщі ноту протесту у зв'язку з оскверненням польськими радикалами пам'ятника воїнам УПА. Раніше голова Об'єднання Українців в Польщі П. Тима повідомив, що на кладовищі в селі Верхрата (Закерзоння) вандали зруйнували пам'ятник українцям, які загинули в роки II світової війни, в тому числі і воїнам УПА. Пан Тима каже, що такі ситуації почастішали після початку російської агресії в Україні і траплялися вже в десятох місяцях. Причому, над деякими пам'ятниками збиткувалися двічі, а над одним, у селі Грушовичі, аж чотири рази. Польська поліція досі не знайшла ні одного винуватця цвинтарних руйнувань. (Українські Новини, Радіо Свобода)

Німеччина відкрила торговельну палату в Україні, яка представлятиме інтереси бізнесу і допомагатиме залучати інвестиції. Про це заявив державний секретар Федерального міністерства економіки Німеччини Маттіас Махніг. «Через торговельну палату ми представляємо інтереси німецької економіки. Вона має необхідні знання, вона має контакти, вона має партнерів, з якими можна співпрацювати як в Україні, так і в решті світу.» (УНІАН)

НІМЕЧЧИНА, ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА

Трьох волонтерів зі США нагородили в Україні за організацію серед українців, мешканців США, волонтерського руху, спрямованого на придбання обладнання та медпрепаратів для медичних закладів, які надають допомогу пораненим учасникам війни на сході України. Почесну грамоту від Дніпровського обласного об'єднання профспілок вручили Віталію Дублю, Дженні Мартін та Павлові Федоренку – засновникам та координаторам проекту Support Hospitals in Ukraine. Досі в рамках проекту вдалося закупити медичне обладнання на більш ніж 1,5 мільйона доларів не лише у лікарні Дніпра, але й Києва, Запоріжжя і менших міст уздовж східного фронту. Команда Support Hospitals in Ukraine продовжує збирати кошти для відправки наступного гуманітарного вантажу. (VIDIA)

ВОЛОНТЕРИ ЗІ США

Унаслідок російської агресії загинуло 2533 українських вояків. Про це заявив президент України П. Порошенко. За 2.5 роки у проведеної чи забезпеченні антитерористичної операції взяло участь близько 280 тисяч українців, з них – 266 тисяч вже отримали статус учасника бойових дій. Понад 10 тисяч вояків отримали державні нагороди. Зокрема, на Покрову президент вручив орден Героя України начальнику штабу парашутно-десантного батальйону 25-ї бригади високомобільних десантних військ Андрієві Ткачуку. «У війні головне не гроші, не техніка, не зброя, а люди – українські воїни!», – вважає Порошенко. («Збруч»)

З ФРОНТУ: ЗАГИНУЛО 2533 ВОЯКІВ

Унаслідок російської агресії загинуло 2533 українських вояків. Про це заявив президент України П. Порошенко. За 2.5 роки у проведеної чи забезпеченні антитерористичної операції взяло участь близько 280 тисяч українців, з них – 266 тисяч вже отримали статус учасника бойових дій. Понад 10 тисяч вояків отримали державні нагороди. Зокрема, на Покрову президент вручив орден Героя України начальнику штабу парашутно-десантного батальйону 25-ї бригади високомобільних десантних військ Андрієві Ткачуку. «У війні головне не гроші, не техніка, не зброя, а люди – українські воїни!», – вважає Порошенко. («Збруч»)

З ВОВЧОГО ДО МЮНХЕНА

▼ Продовження.
Початок на 3 стор.

Прийшов німець, Ганс, такий купець, який робітників «купе». А ми збилися в купку, шість нас було, сказали, що родина. Згодом він жартував: «Ана, я знав, що ви не родина, але я хотів вас разом забрати». Забрав нас до фабрики заліза. Це було в Фельберті біля Ессен. Я там працювала, дуже тяжко працювала... Була замолода на таку важку роботу, тому нині мої кості відгукуються.

В 1944 році на бараки, де ми ночували, впала бомба, було багато знищень. 11 французів було, з ними ще п'ятеро – то були дівчата з Києва, фані дівчата, один «руській» і якийсь «монгол». Вони спали в дерев'яних приміщеннях, а ми мурованих, нам тільки розвалилося і нас засипало, а тамтих убило, було 9 домовин, а всіх їх було 16-ть. Казала шефова, що всіх родичів повідомила. На їх місце привезли «італіянців». Наші шефи були евангеліки, гарний похорон організували. Священик так розповідав...

Наші шефи не мали дітей, а ми, з Галичини, такі робочі,

то ми допомагали, з порядками. Давали тоді щось краще поїсти. І це добре, правда? За їду... Вони не мали дітей, вони нас дуже любили.

Батько писав: «Ганю! Вже останній лист тобі пишу». Видно «руській» вже підходив. Листи приходили майже щодня. Боявся цього «приходу».

Після бомби я потрапила до лікарні, мені легко поранило руку. Сліди лишилися донині. Всі три з мого села пережили цю бомбу, хоча всіх трохи поранило.

Поляки мали начеплену букву «Р», «руські» мали «OST», ми, українці, не мали ніякої букви. Нам давали документ, шматок паперу. Тому нас поліція ловила, коли ми йшли гуляти.

Ми мали харчові картки, хоча купувала нам шефова, бо ми кінчали роботу о 18.30 (починали о 8 ранку з переривом на обід), коли крамниці вже закривали. Ні, нам добре давали їсти, напевно тому, що фабрика була приватна. А там, де були «руські», то там погано було... Для нас, можу сказати, що всі люди були там добрі.

В 1944 році місяць в лікарні провела, бо мені залізняка на ногу впала. А ще свердло мені волосся «злапало». Так крутило за голову! Хтось підбіг, допоміг визволитися. Сьогодні хтось подивиться, подумає, що я лиса – ні! Це у мене з того часу лишилося. Випадок був...

Квітень 1945 року. Коли англійці прийшли, то вже був кінець. Ми сиділи в підвалі разом з нашими шефами. Вони мали одну кімнату, а ми другу. Ми чули, як вони роз-

мірковують, як далеко фронт. Казали, що з «Дойчлянд» не є добре. Ми розуміли, що вони говорять, але вони нас не боялися. Ми разом жили.

Наші шефи роздали нам останній хліб, потім сказали: «Завтра вам треба йти до лягру». То був польський лягер, недалеко, на горбочку, там бараки були. Ми належали до польського лягру... Мали пройти контроль, нас трое дівчат з Вовчого. Одна з нас не знала польської, то ми її взяла в середину, я спереду, а Марія позаду. Боялися поляків... Поляки не любили українців більше навіть, ніж «руські».

В бараку були з польками. Вони понапивалися, почули видно нашу українську, кажуть: «Тут є українки, нам треба їх порізати». Захистила нас інша полька, Броня, яка ще не знала, що ми українки, сказала: «Забирайтеся, тут немає ніяких українців!». Ми тоді зрозуміли, в яку біду сіли. Коли питали, звідки ми, відповідали – «з Галиції». Інтуїція нас не підвела, німці в документах так нам і написали – «з Галичини».

Прийшов отець Кушнір з Канади. Зробили збори. Почали розділяти: голландці, «руські», французи, поляки, і, нарешті – українці. І в цей момент повітрям струсувало гучне «ура!». Ми із здивуванням подивилися, що нас так багато. Видко, всі ховалися, як і ми. Біля мене стояли хлопці, питаю, хто ви є? «Ми є українці, але записалися поляками, щоб до советів не вивезли.» Ми тоді перестали боятися, вже мали підпору в українських хлопцях,

усвідомили, що нас багато.

Незабаром нас забрали до Золінген, там нас тимчасово розмістили в приватних будинках. Потім нас забрали до свіжопідготовленого лягру. Там вже веселіше зажили. Я собі з фабричного плаща зробила спідничку, блюзку, бавилися. Нужда була, проте молодість перемагала. Сьогодні дивлюсь в церкві на наших дівчат з України, гарно зодягнені, жартують, сміються з хлопцями, а ти, стара бабо, сиди, до тебе ніхто навіть не заговорить.

З Золінген нас вивезли до Падерборну. До бараків. Там я повинчалася. Лягерне знайомство з Золінген... Чоловік був з Городенки, німці забрали на роботу до копальні. Вінчалися в церкві, в бараку, довелося 4 місяці чекати священика, 18 пар за той час назбиралося. Вінчав отець Йоанес Петерс, німець, похований у нас в Мюнхені на цвинтарі; німець, який навчився по-нашому правити, вивчив мову, студіював у Львові під Йосифом Сліпим. В Падерборні я відновила молитву в церкві, бо раніше церкви не було.

Протягом певного часу була паніка: «руські» ходили і ловили людей, вивозили. Ми закривалися і не рухалися.

Ті, що окупували Німеччину, перекидали нас далі, по ляграх: з Падерборну переїхали до Гекстер, потім до Райну, Мюнстера. Нарешті ми опинилися в Кельні.

Повертатися додому ми не планували, ми знали, що там «руській» сидить. Хоча не виключали, що колись, може, коли ситуація

зміниться на краще, то може тоді... А поки ми вирішили їхати до Америки. Чоловік в копальні працював, там американці сильно все контролювали, сказали: щось з легенями не так. Дали надію, може пізніше... Тоді Австралія надумалась мені, але чоловік був проти. Запропонували їхати до Бразилії, але отримали листа, що там страшна біда, що треба з сокирою ходити, бо всюди змії атакують. Ми жажнулися, не поїхали. Чоловік захотів до Канади. Можна було до копальні золота, але туди брали здоровенних мужчин, а чоловік був худенький, невисокого росту. Не поїхали. Тоді згадали про нас американці, включили «зелене світло», але син вже підріс (син Володимир, 1946 року народження), а США вели якраз війну з В'єтнамом. Чоловік сказав – ні, лишаємося тут. Так і сталося.

Більшість життя прожила як бездержавник, тільки коли настала самостійна Україна Німеччина дала нам паспорти. Одинадцять років тому син нас забрав на старі роки до Мюнхена. Я незадоволена, тут якась така погода схильна до дощів, холодно, а в Кельні так тепленько було...

В церкві в Мюнхені майже не видно дітей наших емігрантів, таких як мій син. Можна багато говорити, чому ці люди пропали для громади, однак чи варто? Поділилися і пропали...

Для «ХГ» на основі відеозапису Фондації «Живі Долі» підготував Роман Крик

ХГ

ЩЕ ОДНА ПОРОЖНЯ ХАТА (етюд)

Сільські жінки вмирають, як квіти... Без метушні, без істерики, тихо і гідно. Вони працюють доки можуть, а коли вже геть ослабнуть, серце починає готуватися до зустрічі з незвіданим краєм, «де немає ані смутку, ані печалі, тільки життя вічне». Складають гроші на похорон, готують одягу, кажуть, який образок вкласти їм у натружені руки...

Діти починають приїжджати частіше, кликати до себе, але вони воліють померти у старенькій хаті. Їх дуже цікавить, коли саме, в який день вони помруть. Бог простить їм цей невинний гріх. Сусіди щоранку дивляться, чи йде дим з комина, заходять щодня. У них є телефон дітей, про все домовлено.

Рідко яка жінка йде зі світу на самоті. Завжди коло неї хтось є, якщо діти далеко і не встигають, або ж не вірять, що їх матері дуже погано. Вона ніколи не скаже, що їй дуже погано. Старі жінки не ходять по лікарнях, не просиджують у чергах, рідко котру побачиш у сільській лікарні. Вони знають самі, що час йти, що життя скінчилося, жартують з такими самими старими: «Коли йдемо по черешні, Ганно?». Це такий евфемізм смерті. Вони намагаються не тримати навіть курей, а за kota й пса домовляються, хто із сусідів забере.

Спершу вони перестають ходити до крамниці, тоді до церкви, тоді до сусідів. Дехто з них вміє висловлювати всю свою мудрість, назбирану за багато років. Небо їм розвидняється, вони відходять все далі від життя, бо вже

С-на: Вікторія Сорочинська

слабнуть руки, щоб тримати все в порядку. Вони знають, що ніхто не буде битися за їх скромний спадок. Запишуть його тій дитині, якій живеться найгірше, яку найбільше жаліють. Вони вчинять справедливо й мудро.

На похорон прийде небагато людей, діти сидітимуть самі дві ночі коло тіла. Ніхто вже не голосить на похороні, не зомліває. Люди стали байдужіші, серце в них б'ється в невід зі Всесвітом. У хаті три дні й три ночі горітиме свічка. У порожній хаті. Її поставлять у миску з водою, щоб не спалила все. Хоча для хати ліпше було б, аби вона вмерла разом зі своєю господинею. Ідеш по селу і впізнаєш порожні хати по траві на подвір'ї, зарослому городі, по вибитих шибках і хвіртці, закрученій іржавим дротом.

Легко не любити село тому, хто не знав цих стареньких жінок, запнутих вицвілими турецькими хустками, ніколи не говорив з ними, не бачив їхньої доброї посмішки, що розквітає від найменшого знаку уваги. Хто не дивиться на село з космосу, хто не читав Гесіода і пророцтва святої Михальди, переписаних в учнівському зошиті. Хто хотів, щоб українського села не було, бо то «шароварщина» і «хуторянство». Але без села не було б України, і в тих порожніх хатах висять досі у павутиннях простенькі образи і Шевченко.

Вчора ще одна хата стала порожньою. Я збирала золото осені – горіхи, під дощем і снігом, коло нашої, теж порожньої хати, давно вже порожньої. Та встигла лише вчора... Галина Пагуяк

SERVARE ECCLESIAM IN PATRIA,
ET PATRIAM IN ECCLESIA

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Апостольський візитатор для українців-католиків в Німеччині отець-прелат Петро Вергун. В липні 1945 р., більшовики вивезли його в глибину Советського Союзу, улокоївся 7 лютого 1957 р. в Красноярському краї далекого Сибіру. 2001 року папа Іван Павло II проголосив отця Вергуна блаженним Католицької Церкви

Мюнхенській душпастирській станиці Вергун у 1942 р. надав храмовий празник МАРІЇ ПОКРОВИ – МАРІЇ НЕУСТАННОЇ ПОМОЧІ. Якщо від 1927 до 1945 р. центром української Церкви у Німеччині вважався Берлін, то в 1945 році цю функцію перейняв Мюнхен. Українське душпастирство в баварській столиці можна знайти вже у тридцять роки ХХ століття, після заснування СХІДНОЇ КОЛЕГІЇ СВ. АНДРІЯ за Кардинала Фаульгабера. З цієї колегії отець д-р Іван Гриньох опікувався студентами і громадою українських робітників на вулиці Габельсбергерштрассе (Gabelsbergerstr.).

Отець-редемпторист Володимир Маланчук перейняв від 1940 р. душпастирвання для українських студентів із монастиря редемптористів на вулиці Каульбахштрассе (Kaulbachstraße) у кварталі Швабінг (Schwabing), а також для робітників у північному Мюнхені. Після зруйнування монастиря фосфорними бомбами союзників антигітлерівської коаліції в 1945 р. члени його громади перейшли до каплиці БОЛІСНОЇ БОГОРОДИЦІ (Kapelle der SCHMERZHAFTEN MADONNA) францисканців-капуцинів у південній частині міста, а в 1954 році до СТАРОЇ ЦЕРКВИ ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ в частині Мюнхену Гайдгаузен (ALTE SANKT-JOHANN-BAPTIST-KIRCHE, Haidhausen). Від 1967 року українська громада відправляла богослужіння в церкві Всіх Святих коло Хреста біля Зендлінгських Воріт (Allerheiligen Kirche am Kreuz, am Sendlinger Tor). Але ким були ці українці-католики Мюнхену?

Перед II світовою війною багато українців прибули на працю до Баварії, немало з них до Мюнхену. Українці, примусово привезені між 1942 і 1944 роками, належали до примусових робітників із Західної України і Радянської України, вони носили на собі тавро «Arbeiter OST» (робіт-

ники зі Сходу). Вони часто були неповнолітніми і становили більшість українців у Райху. Наприкінці війни, в 1945 році, на німецькій території знаходилося понад 2 мільйони українців – примусові робітники OST із радянської України, політичні в'язні з німецьких концтаборів, а між ними й 135 католицьких священників, які були біженцями.

Українці як нація залишалися невідомими для союзників; вони не мали правового визнання: між 1945 і 1948 роками відбувся великий вихід українців до США, до Латинської Америки, до Австралії. Після репатріації та еміграції прибіл. 200 000 осіб залишилися в Німеччині: НОВИЙ СВІТ шукав нових, здорових робітників. Залишилися жертви націонал-соціалістичної диктатури, до яких належали хворі, неповносправні, люди з психічними відхиленнями, люди похилого віку й багатодітні родини. Спочатку опіку над тими, що залишилися, перейняла UNRRA, а потім IRO. Так звані DP-s, Displace Persons (переміщені особи) союзників отримали в 1951 р. у Німеччині статус Heimatloser Ausländer (іноземців, позбавлених батьківщини), з яким були пов'язані фінансове забезпечення їхніх основних потреб, соціальні помешкання від 1957 р., право залишатися в Німеччині, проте без відшкодування за примусову працю, за перебування в концтаборах і втрачене здоров'я.

Про незнання українців, їхньої релігії свідчить наступне оголошення в одній із німецьких газет: «Польський єпископ відправляє російську месу українською мовою». Воно стосувалося паломництва українців до Альтеттінгу (Altötting) в 1948 році, яке очолив Архієпископ Іван Бучко, якого прозвали «батьком скитальців». Як Великий Князь Ярослав Мудрий (1054 р.) тисячоліттям раніше був посвятив Україну під Покров Матері Божої, так і Архієпископ Бучко передав український екзилі під опіку Богородиці.

Із 132 священників, які в 1945–1948 рр. залишили Німеччину, в 1951 р. можна довести присутність у цій країні лише 21 священника, а в Мюнхені та його околицях на той час залишилися тільки 12 священників. Тут потрібно виділити трьох священників, які стали опорами при заснуванні нашої парохії. До них належали наступні отці: Прелат Петро Голинський (нар. 5.07.1892 р. – пом. 27.6.1974 р.) – генеральний вікарій Апостольської Екзархії й одночасно парох парохії Пресвятої Покрови; проф. д-р Іван Гриньох – (нар. 28.12.1907 р. – пом. 14.9.1994 р.), професор догматики, який студіював у Львові, Іннсбруку, Мюнхені й Парижі та був відповідальним за соціальне служіння в Мюнхені; а також канцлер Степан Дмитришин (нар. 26.6.1903 р. – пом. 21.8.1983 р.) – великий знавець обрядових питань, церковного співу й літургії.

З першої повоєнної парохії в Мюнхені-Богенгаузені (München-Vogelshausen) душпастирвання здійснювалося в баварських урядових таборах Карлсфельд, Моозах, Лайм, Рамерсдорф і Людвігсфельд (Karlsfeld, Moosach, Laim, Ramersdorf, Ludwigsfeld).

Українська літургія як правило є співаною відправою. Для цього постав дівочий хор Св. Андрія, який провадив отець Гриньох, а опісля під керівництвом М. Гарабач був перейменований на хор «Діброва»; в 1957 році постав перший парафіяльний хор під керівництвом д-ра Миколи Філя (був його керівником аж до своєї смерті 20.07.1983 р.), а в 1993 р. постав хор «ПОКРОВ» під керівництвом С. Чуєнка. Його виступи на Радіо Ватикан і на далекому острові Тайвань зробили нашу парохію відомою далеко за межами Німеччини.

Якщо духовенство присвячувалося душпастирванню, то невелика кількість християнських інтелектуалів у Мюнхені перейняла в екзилі девіз «SERVARE PATRIAM IN ECCLESIA (лат. ЗБЕРІГАЙ БАТЬКІВЩИНУ В ЦЕРКВІ)». Релігійним вихованням у дитячому садку, освітою в українській мові, культурі й історії з обов'язковим відвідуванням німецької народної школи наші духовенство і жіночі спілки заклали фундамент для інтеграції першого післявоєнного покоління в Мюнхені. Із зобов'язанням всіх українських дітей відвідувати школу, Архієпископ Бучко взяв на себе місячну оплату її приміщення на вулиці Дахауерштрассе (Dachauerstraße) в сумі 80 німецьких марок, а також гонорар для вчителів перших класів цієї школи в Мюнхені. Саме їм перше післявоєнне покоління завдячує освіту вчителів, адвокатів, науковців, службовців і фрілансерів. Більшість із них – тих, що народилися після 1945 р., перебувають сьогодні на заслуженому відпочинку.

У 1947–48 рр. була заснована церковна газета «ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС/CHRISTLICHE STIMME», яка незабаром святкуватиме свій 70-літній ювілей.

Дискусії про побудову церковного центру походять ще з п'ятдесятих років. 27 січня 1953 р. перший будівничий комітет громади представив плани для спорудження УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ. Але тоді вони так і залишилися планами. На 1950 рік наша Мюнхенська громада з її філіалами зменшилася до приблизно 3 500 парафіян.

Друга спроба побудувати власну церкву для нашої громади була зупинена в 1958 році оголошенням Папи Івана XXIII, що Мюнхен стає осідком Апостольської Екзархії для українців Німеччини. Всі проекти були застережені майбутньому екзархові-єпископові.

Так у 1959 році відбулося введення на престол владика д-ра Платона Корниляка у церкві Театинів (Theatinerkirche). Буковинський українець Корниляк студіював у Римі під наглядом Архієпископа Бучка; він був рукоположений у священники в квітні 1945 року, через кілька днів після ув'язнення галицького єпископату у Львові. Від Вергуна він перейняв девіз «servare ecclesiam in patria, et patriam in ecclesia», якого твердо додержувався всі 56 років свого священства і 41 рік свого служіння в єпископському сані, 38 із них як Екзарх і перший член Мюнхенської громади, аж до своєї смерті в 2000-му році.

Від владика Платона походить інституціоналізований ТИЖДЕНЬ МОЛИТВИ ЗА ХРИСТІЯН, ПЕРЕСЛІ-

ДУВАНИХ У РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ; святкування річниць Берестейської унії, поминання канонізації мученика цієї унії св. Йосафата, щорічна молитва 1 листопада за проголошення блаженним митрополита Андрея Шептицького, день ПАМ'ЯТІ ВСІХ, ЩО ПОЛЯГЛИ В УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ ВІЙНАХ.

Владика Корниляк, який був Екзархом для Німеччини, одночасно став першим священником-душпастирем для Мюнхену. Високоосвічений знавець кількох мов, він привів українських єпископів на Світовий Євхаристійний Конгрес до Мюнхену. За участі громади в рамковій програмі він налагодив прямий контакт з місцевим німецьким духовенством, Кардиналом Венделем (Wendel) від Архієпархії Мюнхен-Фрайзінг, та його наступниками Делфнером, Ратцінгером і Веттером (Dörfner, Ratzinger und Wetter). Він інтегрував український екзилі Мюнхену до визнаної громади німецького католицького Мюнхену: її участь у щорічній ПРОЦЕСІЇ ГОСПОДНЬОГО ТІЛА (FRONLEICHNAHMSPROZESSION) від 1961 р., в З'їздах Німецьких Католиків (Deutsche Katholikentage) від 1968 р., в святкуваннях релігійних звичаїв у Баварії стали чимось звичним.

Від 1966 р. наша громада володіє українською частиною цвинтаря Вальдфрідгоф (Waldfriedhof, Lorettoplatz). Щорічно там відправляється панахида за померлих парафіян; в травні у меморіалі концтабору Дахау (Dachau) відбувається вшанування пам'яті українських в'язнів нацистських концтаборів.

Від 1968 р. Сестри-Службниці Непорочної Діви Марії допомагають душпастирям парохії в опіці над людьми похилого віку, в приготуванні дітей до першого причастя, в праці у церкві, в організації роботи з дівчатами та реколекцій для жінок. Цю важливу соціальну й благодійну працю Сестри-Службниці перейняли від жінок воєнного покоління. Їм належить велика подяка теперішньої громади.

Виступ владика Корниляка на II Ватиканському Соборі і пов'язаний із ним виступ «МУЧЕНИКА ЗА ПАПУ І ЦЕРКВУ» (Папа Іван XXIII), митрополита Йосифа Сліпого (нар. 17.2.1892 р. – пом. 7.09.1984 р.), котрий вийшов на волю після 18 років радянського Гулагу, укріпив український екзилі загалом і нашу громаду, яку він відвідав тричі. Крім закликів триматися віри батьків, патріарх залишив нашій громаді наступне зобов'язання: тоді як на батьківщині церкви руйнуються, для екзилі існує зобов'язання будувати храми.

Громада Пресвятої Покрови Богородиці виконала його в 1976 році, коли перейшла з церкви Всіх Святих коло Хреста біля Зендлінгських Воріт (Allerheiligen Kirche am Kreuz, am Sendlinger Tor) у новозбудований собор Пресвятої Покрови Богородиці і Святого Андрія Первозванного в Гізінгу (Giesing), в якому ми тепер перебуваємо. На заваді побудові запланованої української церкви з куполами стали передусім німецькі будівельні приписи.

▼ Продовження на 6 стор.

SERVARE ECCLESIAM IN PATRIA,
ET PATRIAM IN ECCLESIA

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Мюнхен, 1959 рік. Літургійне впровадження на катедру владика Платона Корниляка (праворуч), на першому плані отець-прелат Петро Голинський, ліворуч владика Іван Бучко, «батько скитальців»

По жертвувані еміграцією гроші уможливили внутрішню розбудову з іконостасом, «золотою апсидою», фресками митця С. Гординського.

змінився через приїзд вірян з Польщі, «русинів» з колишньої Югославії, з Чехословаччини.

Святкування Тисячоліття Хрещення КИЇВСЬКОЇ РУСИ-УКРАЇНИ в 1988 році заторкнули різноманітне походження наших парафіян, водночас вони укріпили те пізнання, що всі українці є єдиними – емігранти і на той час іще невелика кількість тих українців, які прибували з Радянського Союзу, що вже розпадався.

Постання української держави на Дніпрі український екзил завдячував додержанню девізу «SERVARE POPULUM IN ECCLESIA», служінню народові у Церкві, навіть якщо його не можна було відкрито здійснювати під час комунізму, що зник. Багато хто пояснював падіння комунізму історично-релігійним тисячолітнім дотриманням українцями КИЇВСЬКОГО ХРЕЩЕННЯ 988 року. Зайвим стало обґрунтування і суперечка з тисячолітнім МОСКОВСЬКИМ ПРАВОСЛАВ'ЯМ: Москви ще не існувало в 988 році. Святкування тисячоліття Хрещення могло бути лише українським. Не можна було інакше розуміти відвідин нашої парохії українськими підпільними єписко-

Смерть Екзарха Платона Корниляка в 2000 році стала крайньою цезурою, що завершила екзильний період. Вже не ставилося питання про повернення у вільну Україну тих, що народилися в Німеччині після війни: з «чужинців без батьківщини» стали німці з українським корінням. Розпочався процес переміни від екзилу до діаспори, який триває й надалі. Тепер перед громадою Пресвятої Покрови Богородиці і Святого Андрія Первозванного стоїть завдання справитися з цим процесом, для чого існують усі передумови.

Наступником Екзарха Платона став владика Петро Крик: «колишній переселенець» польської операції «Вісла» є тепер Екзархом у Німеччині. Громадою керують священники, народжені в Україні. Більшість теперішніх парафіян є прибульцями, тому вони є соціалістично соціалізованими: це є наслідком того, де вони народилися – в Україні чи в Польщі. Вони пізнають та стикаються з можливістю жити по-західному в демократично вільних структурах, вільно діяти в душпастирстві, вони не знають перешкод на цьому шляху.

Громаду Пресвятої Покрови Богородиці і Святого Андрія Первозван-

ного можна назвати такою, що живе повноцінним духовним життям. Церковний рік згідно з Юліанським календарем підкреслює єдність церковних звичаїв. Літургію Св. Івана Золотоустого прикрашає своїм співом заснований у 1993 році хор «ПОКРОВ».

Все більша кількість Сестер-Службниць, чим ми радіємо, переймає всі соціальні служіння громади, приготування до першого причасття, викладання релігії, прибирання в храмі, обслуговування прочанських груп з України, які постійно приїжджають до Мюнхену, подорожуючи до Риму, Фатіми чи Люрду. Поряд із прощою до Альтеттінгу, щорічне піше паломництво до Пуху (Puch) розвивається до чисто мюнхенської прощі.

Події в Україні, Майдан і пов'язані з війною події у Східній Україні, не пройшли мимо нашої громади. Великими є її співчуття у молитві й готовність до матеріальних пожертв. Вона не занебдує заповіт блаженного д-ра Петра Вергуна «SERVARE ECCLESIAM IN PATRIA, ET PATRIAM IN ECCLESIA – ЗБЕРІГАЙ ЦЕРКВУ НА БАТЬКІВЩИНІ, А БАТЬКІВЩИНУ В ЦЕРКВІ».

Для «ХГ» Дмитро Злепко

Мюнхенська громада під час свячення пасок у великодній час 2016 року

Велика подяка за щедру фінансову підтримку належиться Архиепархії Мюнхен і Фрайзінг.

В Гізіну при кафедральному соборі розпочалася переміна у складі громади. Після вимирання старшого покоління священників прийшли покликання молодих священників з Іспанії, з Югославії, що розпалася, з Польщі. Незважаючи на це, нестача священників і надалі залишилася серйозною проблемою.

За воєнним поколінням, яке пішло на заслужений відпочинок, послідувало перше і друге покоління тих, які народилися вже тут, у Німеччині. Їхня інтеграція в німецьке суспільство вважається завершеною: маючи німецький паспорт, вони зберегли своє українське коріння. Склад громади Пресвятої Покрови Богородиці і Святого Андрія Первозванного

пами, подорож Папи Івана Павла II до Києва, а після цього до Львова. Наша громада ніколи не сумнівалася в логічності рішення перевести керівництво нашої Церкви зі Львова до Києва: парохія Пресвятої Покрови Богородиці і Святого Андрія Первозванного завжди підтримувала переведення центру всієї Української Греко-Католицької Церкви зі Львова до Києва, до коренів українського християнства.

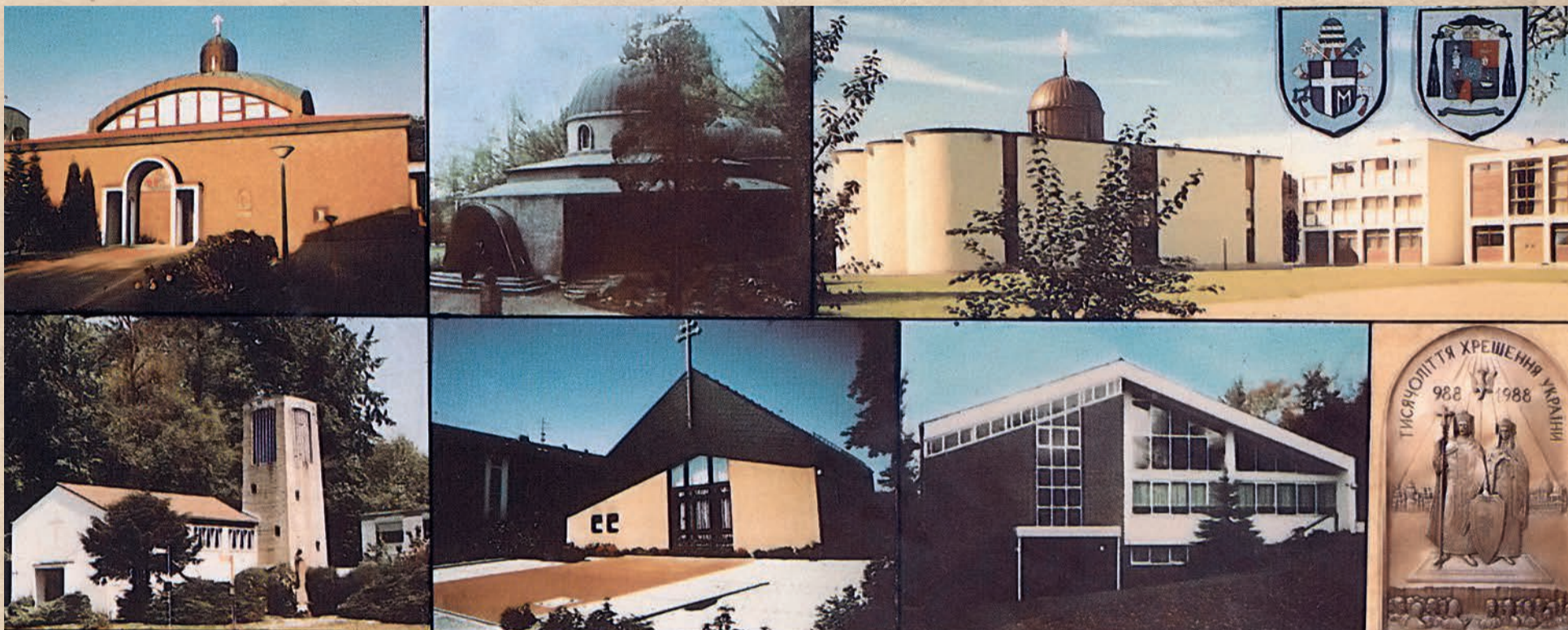
Проголошення блаженним у 2001 році Візитатора д-ра Вергуна пов'язало нашу громаду з її локальною довоєнною історією: але тепер Мюнхен як центр є наступником Берліну. Від 2009 року ковчег з мощами блаженного о. Вергуна знаходиться в нашому соборі Пресвятої Покрови Богородиці і Святого Андрія Первозванного.

Мюнхен, Великдень 2016 року, посвячення пасок на площі біля церкви. Зліва направо: владика Петро (Крик), отець-парох Володимир Війтович, семінаристи Східної Колегії м. Айтштет, отець Андрій Хімчук

ЗА ЛОГІКОЮ ВІРИ, НАДІЇ І ЛЮБОВИ

Віднині, український народ в Німеччині, зокрема ти, український Мюнхене, маєш свою власну святиню, посідаєш клаптик наче рідної землі, знаєш, хто і де тебе щиро і сердечно пригорне в твоєму невсипущому шуканні та в твоєму тужному сподіванні! Твої мрії сповнилися, твої надії не підвели тебе! Сумніви розвіялися, важкі вагання розбрелися, а тяжкі труди увінчалися славетним успіхом!

Листівка, надрукована 1989 року з нагоди 30-ліття заснування Апостольської Екзархії для українців-католиків в Німеччині та Скандинавії. На ній представлено храми в Гамбурзі, Крефельді-Траарі, Мюнхені, Новому Ульмі, Ганновері та Білефельді

Мюнхенські українці можуть нарешті похвалитися своїм чудовим християнським храмом поміж почесними та сповненими вікової достойности церквами пишного столичного городу баварського краю. Наш новий катедральний собор втискається гармонійно, гідно та своєрідно в гру мюнхенської симфонії архітектоніки, мистецької краси та загального пейзажу. Видніє здалека, і вдень і вночі, притягає увагу прохожих, любує зір, захоплює простотою свого ясного стилю, бронзою своєї бані, незвичними барвами своїх вітражів.

«Великий цей день, який нам створив Господь.» Отож ми насамперед вдячні Господу за ласку, за Його дозвіл і поміч. Ми складаємо сердечну подяку і блаженної пам'яті Архієпископові Івану Бучкові та висловлюємо щире признання Блаженнішому Отцю Йосифу, що його звемо нашим Патріархом, за цінний та далекоюсяжний поштовх та за енергійно батьківську заохоту до цього благородного рішення. Дякуємо нашим німецьким братам по вірі за їхню шляхетну і важливу допомогу.

Мабуть ми ще призабули скласти китицю червоних троянд наших вдячливих сердець перед Богородицею, нашою Небесною Ненькою. Однак Вона не жде на наші подяки. Вона ж сама бажала цього храму. Це її церква, її дітей. Вона тішиться разом з нами.

Але в цей день радості, самозадоволення та нагороди таки вкрадається тінь турботного неспокою. Безжалісний сумнів пронизує наше серце, підшпигуючи: навіщо стільки витрат, для кого, саме тепер, коли наша еміграція догасає. Либонь раніше, кілька років тому, але тепер? Таке й інше тим подібне насувається настирливо на нашу думку.

Говорячи чесно та серйозно, не можна заперечувати, що таки в цьому закиді є якась частка правди або принаймні таке, що йде проти звичайної людської логіки. Однак відповідь є, і вона недвозначна: це дивовижна парадоксальність в існуванні українського народу. Вона проходить червоною ниткою крізь цілу нашу історію, позначаючись у різних аспектах та розмітих вимірах нашого національно-церковного життя. А зрештою, чи ж і все буття людини, кожної людини, не є безперервним ланцюгом суперечливостей, одним неймовірним парадоксом?

Обмежимося тільки до деяких моментів та більш характеристичних виявів у наш час.

Коли нинішній світ громами своєї зброї та топтанням людської гідности й усяких людських прав установає своє егоїстичне насильство над іншими народами, то наш народ, багатий тугою свого рідно-

го, скромно та сумирно домагається тільки можливості жити вільно на своїй власній землі.

Коли інші розбоєм та терором силуються дійти до своєї цілі, наш народ своїми найкращими речниками – нескореними й одержимими – не вбиває, не нищить, але натомість самовіддано жертвує самого себе, посвячується, приносячи в жертву своє життя.

Коли сучасний світ приховується в сукупності матерії і виключає з свого виднокругу всякі інші виклики та виміри, то наш народ, все-таки, не перериває свого спрямування до вищих духовних цінностей та все ще держиться тих основних начал і підвалин закону, який пов'язує його з безумовним, остаточним, абсолютним.

Коли світ відвертається від Бога, проголошуючи Його смерть, то наш народ, все-таки, звертається до Бога. В той час, коли інші викидають Церкву з суспільства, то наш народ – навпаки, шукає з пристрасстю в церковності, в Церкві та при Церкві, підстав свого національного буття та рушійної сили для свого суспільного життя.

В той час, коли інші церкви світять пусткою чи стають музеями, замінюються на магазини чи клуби, а чи просто занебудуються, ми натомість споруджуємо нові церкви.

Це може комусь видаватися як закостеніла відсталість, як непідходящий консерватизм. Однак, в дійсності, оте бажання йти проти течії, оте неосучаснення, оте неслідкування за шляхами нинішнього світу, розгубленого та стривоженого, все те хоч і безсумнівно не входить в рамці звичайної розумної людської логіки – є таки логікою. Це – логіка віри, надії та любови.

Віри, яка пробивається крізь вузькі стіни нашого туземного закриття та, всупереч усяким людським обчисленням, наперекір вказівкам комп'ютерів, та проти явних очевидностей, відкривається до іншої непроглядної та незбагненої дійсности.

Надії, яка, довіряючи безумовному та неосяжному, простягається до світлих горизонтів безконечного буття.

Любови, яка, зустрічаючи в самовідданій посвяті для іншого, ставиться як засіб, зміст та сенс і як мета та повнота нашого майбуття.

Таке світорозуміння та світосприймання нашого народу приходить з глибинного переконавання та екзистенціального відчуття, що правдивий поступ людини йде від матерії, від матеріального вегетативного, до людського, до завжди більш людського, до духовного. Від нижчого – до вищого. Що судба людини підноситься все вгору, не повертається назад. Що справжнє людське призначення – це прямувати до вічного, рватися до Бога.

▼ Продовження на 8 стор.

Ота духовна настанова нашого народу є і вислідом його народної психіки, схильної до духовности та до релігійности, так і наслідком тисячолітньої дії просякнення його Христовою Благовістю. Але, водночас, оце спрямування є посилене в особливіший спосіб і в значній мірі гіркою чашею останнього трагічного досвіду: його терпіннями, стражданнями та нестерпними суперечливостями.

І якщо сучасна людина нині силується усякими ідеологічними ілюзіями від себе віддалити та всякими сурогатами прикрити оцей відчужуючий страх, який навіває пригноблююча примара нинішньої заключної формули, що «людина – це істота приречена на смерть», – то український народ старається розбити нестерпне життя безпроглядности нашого людського існування вірою в краще майбутнє християнського оптимізму.

І на останнє з трьох основних питань, які, згідно з твердженням Канта, людство ставить (що можу я знати, що мушу чинити, на що смію надіятися?), тобто, на це питання, яке пронизує різко сучасність – наші люди відповідають: на Бога, якого нам об'явив Христос, та на Його обітницю безконечної любові.

Оживлений такими то початками та скерований такими то направленнями, наш народ так улаштовується та бере такий шлях, який сприяв би його крокуванню до тієї мети. Й саме тому ми, заки що інше, насамперед будуємо церкви для себе.

А при тому наші люди, виходячи з таких суттєвих передумов, усвідомлюють собі добре, що життя і доля нашого народу були протягом цілої нашої історії тісно пов'язані з буттям та долею нашої Церкви. Доля нашого народу – це доля нашої Церкви, яка стала серцем та душею нашої земської батьківщини, цієї батьківщини, яка становиться шляхом до нашої – небесної. У Церкві наш народ вбачає своє джерело опору, свою останню нездолану твердиню, в якій завжди зможе оживити та оновити свої життєдайні сили, де, неначе той чарівний птах – фенікс, воскресає наново з попелу свого пониження до нового радісного життя. Ось і тому ми будуємо церкву, бо знаємо, що, коли будуть церкви, то будуть і українські діти, будуть українські школи, будуть українські установи, буде український народ, а й буде українське свобідне, незалежне буття.

Однак завершення побудови соборного храму в Мюнхені не значить ніяк для мюнхенських українців кінець жертв, праці та трудів. Оцей великий здобуток – це лиш початкова стадія цього шляхетного діла, яке є важкою та довгочасною дією. Властивий чин побудови може, повинен та мусить тепер продовжуватися. Бо Храм Божий – це ми, це – кожний з нас. Наша Церква – це наша українська громада, зібрана в ім'я Христа.

Тому то недозволено нам спочивати на лаврах, а навпаки, нинішній день треба б назвати викликом до змагання. Це не є день тріумфу, а дальшої та запеклішої борні. Зібрати-будувати Христову спільноту, творити Божий люд, будувати внутрішній храм наших душ – це напружене, безперервне зусилля, це безперервна боротьба. Зрештою, усє наше існування є боротьбою за буття. Але тут не йде про боротьбу за біологічне існування, за поживу, за нічліг, за вигоду й пристрасть, за наші егоїстичні інтереси. У основному – це боротьба проти нас самих. Проти нашої зневіри, проти безнадії, проти нелюбові. Це – протиставитися нашому замкненню у собі, нашому збайдужінню, нашому ледарству, нашій обрахованій малодушності. Така боротьба є докорінна: вона проходить у глибині нашої душі, нашого «я». На такій площині, де ніхто нам не чинить опору, де ворог нас не досягає, де ми самі, тільки ми, ніким не турбовані, рішаємо. Тому ж і не лякаймося ворожих хитрощів, не страхаймося зрадницьких донощиків та сексотів, не біймося злочинних агентів. Нам страшні – ми самі собі. Жити – значить боротись, але знати за що і як боротись.

Від вкладу кожної української християнської душі залежить, чи наш храм і наш центр стануть тим, чим мають стати. Від нас усіх залежить,

щоб жертводавець не пожалів своєї пожертви. Від наставлення кожного з нас залежить, щоб цей собор не став передчасним музеєм. Також від нашої доброї волі залежить, аби не світив пусткою, стаючи соромливим свідком нашої незугарної невдачі.

Тільки в наполегливому готуванні та в очайдушному гартуванні, поглибленні нашої віри та шляхом самовідданої любові оцей куток, оце приміщення та оцей храм зможуть стати центром і серцем українськості, притулком стомлених та пригнічених, милим і почесним притулком тужних та принадливою духовною богадільнею для всіх. Тоді цей центр сповнить своє завдання. Тоді побудова цього українського церковно-суспільного осередку стане поєднанням нашої туги за батьківщиною та вінком для нашого рідного краю. Тоді вона стане дорогою більшого та яснішого зближення мирян із своїм Владикою та своїми душпастирями. Виявиться вона також чинником порозуміння і об'єднання наших середовищ, наших установ. Тоді оця церква та оці приміщення стануть місцем щиробратерської сердечно-української та правдиво-християнської зустрічі з нашими найближчими, з нашими дорогими православними братами. Вони вже тут з нами, тішаються разом з нами, торжествують, бо знають, що це й їхнє, наше, своє. І це є для нас приводом великої потіхи, що вони тут. Тому оце торжество, це важливе осягнення, ставиться під благонадійним знаменням зближення, порозуміння та прояснення на так вагомому відтинку нашого церковного та національного життя. Тут йдеться не про якусь церковну політику, ані про заміри загальноєкуменічного характеру, але про щось більш істотне, зовсім конкретне та суто українське. А тим являється незаперечливий та очевидний факт, що, не зважаючи на зовнішні поділення, на розбиття тимчасові, на мимовільні ворогування та позірні розбіжності – в дійсності, по суті та в корені завжди існувала одна українська Христова Церква. Бо є один український християнський народ.

А наостанку, але не менш важливо, оця побудова ставиться, як кільце получення між старшим поколінням, яке вийшло з України, та новою молодією генерацією, яка народилась або принаймні виховалась на чужині. Що більше: без пересади, без вагання хочемо назвати це торжество посвячення днем передачі естафети молодому поколінню, генерації, яка на наших очах потопає у засиллях чужого докільля, яка пропадає безжалісно в розгулях моральної розбещености та губиться безсердечно в пропастях безпросвітнього духового роздоріжжя. Та, все-таки, вона не перестає шукати. Вона питається, в ім'я чого живе, який сенс її існування, яка її дорога. Якщо вона тут причалить, вона віднайде себе, свій народ, свого Бога та водночас відшифрує шлях до своїх життєвих рейдів, зміст своєї дії та сене свого буття. І саме тут криється найглибший секрет оцього дня.

Ми теж дивимося на Пресвяту Діву Марію. Храм бо цей під її Покровом. Пречиста Богородиця, коли ми поглянемо на прекрасну золотосяйну мозаїку, підносить руки вгору та молить Бога за нас. Але, коли ми краще приглянемося, уздріємо, що ці руки розгортаються та простягаються до нас. І вона, наша Мати, неначе промовляє до нас, кажучи: «Сину, дочко, приходь тут біля мене, до мене; я тебе потішу, я тобою заопікуюся та поведу тебе до Христа-Бога, де ти знайдеш спокій душі твоєї, щастя, якого шукаєш, радість, якої бажаєш, любов, ради якої живеш».

Вона, Цариця України, вчинить теж, що побудова цього храму стане важливим етапом та черговим приготуванням до того світлого дня, яким буде святкування в вільній, соборній, християнській Україні 1000-ліття Хрещення Русі-України в 1988 році.

о. д-р Іван Рутинський, слово, виголошене під нас святкового концерту, що відбувся в день посвячення катедрального Собору в Мюнхені в неділю, 17 жовтня 1976 року, опубліковано на основі: «Апостольський Екзархат у Німеччині і Скандинавії», Володимир Жила, Мюнхен 1989

З Катехизму УГКЦ

Єрусалимський храм був прообразом Христа – справжнього «місця» зустрічі Бога і людини. Таким же «місцем» стала і Церква Христова – спільнота вірних: «Ми бо храм Бога живого, як сам Бог сказав був: «Я поселюся в них, і (посеред них) буду ходити.

Буду їхнім Богом, вони ж будуть моїм народом» (2 Кр. 6, 16). Місце, де спільнота церкви «на спомин» Христа (пор. Лк. 22, 19) збирається для «ламання хліба» (Ді. 2, 42) – служіння Євхаристії, є християнським храмом.

Спочатку християни збиралися на молитву й ламання хліба по домах, а в часи переслідувань – на місцях поховань мучеників, де згодом почали споруджувати храмові будівлі. На відміну від поганських храмів, де не було місця для людей, християнські храми будували як місце зібрання спільноти: спільнота, яка є «храмом Бога живого», освячує будівлю, а не будівля спільноту.

Українська назва «храм» походить від слова «хороми», що вказує на велич і красу «дому Божого». Християнський храм називаємо також «церквою», від грецького *κιριαке*, що означає «Господня», присвячена Богові будівля. Назва храму «собор» вказує на зібрання церковної спільноти на чолі з єпископом.

Купол храму символізує небо, а поєднання купола й нави (з грецької *корабель*) є образом поєднання Христа-Голови і Церкви – Його Тіла, а також поєднання у Христовому воплощенні «неба» і «землі». Українські храми будують переважно з одним, трьома чи п'ятьма куполами. Один купол символізує єдиного Бога, три – Пресвяту Тройцю, а п'ять – Христа і чотирьох євангелістів. (581, 582, 583, 584)

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потребі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5